

Mysteriet med Judas Iskariot - berättat av Per Gunnar Evander

Få namn är lika förknippade med svek som *Judas*, lärjungen som angav Jesus med en kyss, för ynka trettio silverpenningar. Det är svårt att rättfärdiga ett sådant svek, att ange "Guds son", speciellt med blotta tanken på den plågsamma död Jesus led enligt Bibeln. Judas svek blev sedan i stora delar av Europa en orsak för att rättfärdiga antisemitism. Men hur hade Jesu liv sett ut ifall han aldrig fått judaskysen? Var inte Jesus död mänsklighetens räddning, våra syndiga själars frälsning? Kan det till och med vara så att Judas hade goda skäl till sitt "förräderi"?

I sin bok *Judas Iskariots knutna händer* (1978) av Per Gunnar Evander speglas Jesus sista dagar ur lärjungen Judas perspektiv. Precis som i evangelierna återger boken hur Jesus vallfärdar med sina lärjungar genom Judea och Galiléen till Jerusalem, precis i tid för att ankomma till den stora judiska högtiden pesach. I slutet av veckan är Jesus fastspikad på korset. Under denna vecka i Jesus liv skildras Jesus av Evander som en mer komplex karaktär, inte fullt lika ödmjuk och ämabel som i Bibeln. Stundvis tvivlar även den lojale lärjungen Judas Iskariot på sin mästare. Är Jesus mirakel verkliga? Och är mästaren inte oberäknelig när han driver månglarna ur templet? Agerar han inte i motsats till sin predikan ibland? Den största skillnaden från Bibelns berättelser handlar dock om varför Judas sviker Jesus. Jesus förutspår sin död och pekar ut Judas som svikaren i båda berättelserna. Därefter skiljer sig historierna. I Evanders bok uppmanar Jesus snarare Judas att ange honom och Judas glädjer sig i att ha ett syfte och att få bära ett tungt uppdrag. De trettio silverpenningarna är inget lärjungen efterfrågar, utan något som tvingas på honom. Den Evanderska Judas är lojal; den bibliske Judas är en förrädare. Efter Jesus död verkar den Evanderska Judas knappast veta hur han bör känna. Enda ordet jag kan komma att tänka på som kan beskriva hans känslor är *farklemt* - oförmögen att tala på grund av de alldeles för många känslorna.

Först och främst undrar jag vilken fri vilja som Judas egentligen hade? I Bibeln, där Jesus utan tvekan är guds son och allvetande, borde Judas egentligen inte haft något val. Jesus öde är ju isåfall hugget i sten och Judas agerande därmed redan avgjort. Och i slutändan är Jesus största underverk sin död. Han sonar med sin död hela mänsklighetens synder. Ur en konsekvensetikers perspektiv blir förräderiet en god gärning. Hur skulle Judas ur den vinkeln kunna vara en skurk? Judas blir en förutsättning för försoningen genom att svika sin mästare. Det är ett slags nödvändigt ont. Beklagligt må det vara, men han fyller en funktion.

Evanders bok verkar till synes ta ett annat perspektiv än Bibeln och ger både Jesus och Judas en fri vilja. Jesus beskrivs lida av ångest på grund av all osäkerhet kring hans eget öde. När Evander beskriver Jesu sista måltid blir det svårt för mig att tolka honom på något annat sätt än att han menar att Jesus väljer sitt öde. Jesus pekar på Judas och uppmanar honom att ta rollen som angivare. Judas agerar således inte på eget bevåg, utan i total lydnad till Jesus. Hur skulle denna lydnad vara ett svek? Utan att tänka gör Judas det han är ombedd att göra - det finns ingen större tilltro till en människa än det. Lojaliteten omfattar även det onda och accepterar den oberoende vilka följer den får.

I Evanders bok tvivlar Judas ibland i sin tro och många i hans omgivning uttrycker en misstro gentemot Jesus. Förmedlare mellan Gud och människa är prästerna och när de stämplar Jesus som en falsk profet är deras trovärdighet förmodligen besvärande för många presumtiva anhängare. Troligen är prästernas motiv inte ens religiöst utan det är Jesus som

person och tanke som stör dem. Han är minst sagt en besvärande karaktär för prästerskapet. Hans idéer är radikala och en spridning av dem skulle kunna vara katastrofalt för dem. Men, Jesus är samtidigt i Evanders bok avsevärt mycket mer mänsklig än Bibelns version. Här har Jesus har vredesutbrott, ångest och uppträder ibland i motsats till sin lära. Skulle Guds son vara så pass imperfekt? Föga troligt. Detta inser nog Evanderska Judas. Varje kritik av Jesus som han hör av vänner, nya bekanta eller sin egen far besvarar han med ett ilsket försvar av Jesus. Vill han övertyga dem, eller sig själv?

Till syvende och sist är Evanders bok likväl som bibeln en berättelse om makt. Genom historien har det funnits många fall av revolutionärer som sedan förvanskas av inflytande, pengar och status. Det är ett ganska allmänmänskligt fenomen. Man kan nöja sig med jämlikhet, men om man vill få fördelar, måste någon annan möta nackdelar. I Evanders bok förfäras Judas av att se dyrbar olja slösas på Jesus fötter. Det går i strid mot hans egen lära: *Ja, det är lättare för en kamel att komma in genom ett nålsöga, än för den som är rik att komma in i Guds rike?* Men efter att lärjungarna ifrågasätter detta slöseri, är Jesus svar inget annat än: *“De fattiga har ni ju alltid ibland er, men mig har ni inte alltid!”*. Anspråkslöshetens självutnämnda profet verkar plötsligt se sig som viktigare än de han hade verkat för. En folkets man som ser sig själv som bättre än folket bådär inte gott. Dessutom låter det som om han uppmanar lärjungarna att vara honom lojal och inte de som Jesus lovat att skydda. I mina ögon tyder det på kärleken stigit Jesus till huvudet. Plötsligt är lärorerna sekundära. Hade jag varit i Judas sits hade jag milt sagt varit bekymrad.

Däremot är det inte i Evanders verk tvivlet som driver Judas till “sveket” även om den bibliske Judas mycket väl kan ha tvekat. Gränslandet mellan kulten kring Jesus och övriga samhället kan inte varit en lätt plats. Säg att den bibliska Judas angav, ur en ren fri vilja, hur påverkad vore han ändå inte då av sin omgivning? Och kan inte Judas svek förlåtas? Vad hände med *Fader, förlåt dem, ty de vet inte vad de gör?* Jesus dog för mänsklighetens alla synder - det borde väl även omfatta Judas svek? Jesus predikade om att vända andra kinden till, men till synes verkar kristendomen aldrig gjort det för Judas, som i slutändan var som oss - en människa, med fel och brister.

En kyss. En slags kärleksförklaring på sätt och vis. Det Judas gör är i Evanders verk, är att bli sinnebild för det yttersta sveket. Han offerar sin mästare, men han offerar även sig själv. Han blir svikaren, men Evander beskriver samtidigt en ung man som har drömt om att få ett syfte. Hittar han sin roll eller befäller Jesus honom att ta den? Om det är det sistnämnda tyder det på en tilltro till Jesus, till Gud, som säkerligen inte alla följare hade. Och ifall en människas öde är förutbestämt är Judas en avgörande nyckel till Jesu liv och död. Gjorde han gjorde rätt i att ange Jesus? Det kan inte jag avgöra. Som så ofta säger någon annan det bättre:

*You'll have to decide
Whether Judas Iscariot
Had God on his side*
- Bob Dylan